

ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2023-11-15
meddelad i
Östersund

Mål nr P 2734-23

PARTER

Klagande

Dödsboet efter Gunhild Brundell
c/o Mattias Brundell
Tolvfors Herrgård
Lexevägen 1
806 27 Gävle

Motpart

Samhällsbyggnadsnämnden i Gävle kommun
Gävle kommun
801 84 Gävle

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länstyrelsen i Gävleborgs län beslut den 12 juli 2023 i ärende nr 2898-2023,
se bilaga 1

SAKEN

Tidsbegränsat bygglov för nybyggnad av modulbyggnader för vård på Väster 4:18,
Gävle kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

BAKGRUND

Samhällsbyggnadsnämnden i Gävle kommun (nämnden) beslutade den 22 februari 2023 att bevilja tidsbegränsat bygglov för nybyggnad av modulbyggnader för vård på fastigheten Väster 4:18 under perioden 1 maj 2024–1 maj 2034.

Gunhild Brundell överklagade beslutet till Länsstyrelsen i Gävleborgs län (länsstyrelsen) som den 12 juli 2023 avslag överklagandet. Skälen för beslutet redovisas i bilaga 1.

Dödsboet efter Gunhild Brundell, genom Mattias Brundell, har nu överklagat beslutet till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Dödsboet efter Gunhild Brundell har i första hand yrkat att det beviljade bygglovet ska upphävas samt i andra hand att höjden på modulbyggnaden i etapp 2 sänks markant så att den inte blir lika dominant. Till stöd för talan anförs i huvudsak följande.

Utöver kortfattade och svepande formuleringar nämns ingenting som närmare motiverar varför nämnden anser att kraven i 2 och 8 kap. plan- och bygglagen (2010:900), PBL, tillgodosetts. Detta kan knappast vara förenligt med de krav på myndighetsbeslut som anges i 32 § förvaltningslagen (2017:900). Det går rimligen inte att helt bortse från att närmare motivera sig när det gäller kulturmiljö- och formverkansaspekterna i PBL, vilka Gunhild Brundell särskilt anmärkt på i sitt remissvar inför nämndens bygglovsbeslut. Detta i sig är något som borde utgöra grund för att ogiltigförklara kommunens beslut om bygglov.

Mot länsstyrelsens bedömning att åtgärdens utformning och placering inte utgör ett hinder för att bevilja tidsbegränsat bygglov kan invändas att hänvisningen till ”natur- och kulturvärdena på platsen” i 2 kap. 6 § PBL rimligen måste ha en vidare innebörd. Uttrycket ”platsen” ger vid handen att det handlar om en bedömning av en byggnads inverkan på natur- och kulturvärdena i dess

omedelbara omgivning, inte endast inom skyddsområdet för ett byggnadsminne eller vad som betecknats som kulturhistorisk bebyggelse i en kommunal översiktsplan. I annat fall blir stadgandet i praktiken verkningslöst utanför sådana områden. Detta kan knappast ha varit lagstiftarens mening. I det aktuella fallet handlar det om en ca 80 meter lång och 18 meter hög byggnad omedelbart intill herrgårdsområdet i Tolvfors, som är Gästriklands äldsta järnbruk och byggnadsminnesförklarat i sin helhet. Det rör sig om en fullständigt dominant byggnadsmassa i en för bruksområdet helt främmande arkitektur och skala och som för överskådlig tid kommer att påverka upplevelsen och intrycket av ett kulturarv av riksintresse. Därför borde skyddsbestämmelserna i 2 kap. 6 § PBL ha beaktats i sammanhanget.

När det gäller kravet på god formverkan i 8 kap. 1 § PBL har länsstyrelsen inte tagit hänsyn till den känsliga bruksmiljön omedelbart intill planerad vårdbyggnad. Formverkan för etapp 2 i förhållande till närliggande byggnader i bruksmiljön är uppenbart allt annat än god. De största byggnaderna i området, herrgården samt stallet, framstår som små byggklossar på de fotografier med inlagda visualiseringar av bygget som Region Gävleborg bifogat till sin bygglovsansökan. Att etapp 1 nu används som måttstock av länsstyrelsen i prövningen av om kravet på god formverkan uppfyllts i bygglovet gällande etapp 2, i stället för den känsliga bruksmiljön intill, ter sig mot denna bakgrund som närmast absurt. Med denna utgångspunkt går det att motivera vilka storskaliga tillägg som helst i känsliga kulturmiljöer, givet att det finns en annan liknande byggnad i närheten.

Om etapp 2 byggs skulle det innebära en betydande olägenhet i förhållande till kulturarvet; både för boende i Tolvfors-området och allmänhet med intresse för Gästriklands äldsta järnbruk. Detta ska i sin tur ses i samband med anmärkningarna mot den helt främmande skalan och arkitekturen som redogjorts för ovan.

Sammanfattningsvis står två motsatta viktiga samhällsintressen emot varandra: å ena sidan intresset av en väl fungerande vård och å andra sidan intresset av att bevara och skydda viktiga inslag i kulturarvet. Det kan inte vara mindre viktigt att värna kulturarvet än att ha en fungerande sjukvård. I det senare fallet tycks det dessutom uppenbart att Region Gävleborg på ett tidigt stadium låst sig vid en lösning utan att mer förutsättningslöst undersöka andra lösningar som inte har samma menliga inverkan på ett viktigt kulturarv i sjukhusets omedelbara närhet.

Till överklagandet bifogas Gunhild Brundells överklagande av nämndens beslut till länsstyrelsen samt två bilder med visualiseringar av byggnaderna i etapp 1 och 2.

DOMSKÅL

Tillämpliga bestämmelser framgår av länsstyrelsens beslut.

Prövningsramen

Klaganden har i andra hand yrkat att höjden på etapp 2 ska sänkas. Mark- och miljödomstolen kan endast pröva det överklagade beslutet, dvs. förutsättningarna för bygglov avseende den sökta åtgärden så som den utformats i bygglovsansökan och som har prövats av underinstanserna i de överklagade besluten. Mark- och miljödomstolen har alltså inte möjlighet att pröva alternativa utformningar av åtgärden.

Formell invändning

Av 32 § förvaltningslagen framgår att ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt ska innehålla en klagande motivering, om det inte är uppenbart obehövligt. En sådan motivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för myndighetens ställningstagande. Det ställs inte något krav på att myndigheten ingående ska redogöra för sakförhållandena i ärendet eller för hur dessa bedömts (se prop. 1971:30 del 2 s. 493).

Mark- och miljödomstolen har beaktat vad klaganden har anfört i fråga om nämndens bristande motivering och bedömer, liksom länsstyrelsen, att beslutet är tillräckligt motiverat. Mot denna bakgrund finns det inte skäl att upphäva nämndens beslut på grund av något formellt fel.

Mark- och miljödomstolens bedömning i sak

Frågan i målet är om det finns förutsättningar att bevilja tidsbegränsat bygglov för modulbyggnad med en bruttoarea på 8 717 kvadratmeter (etapp 2) på fastigheten Väster 4:18. Fastigheten ligger inom detaljplanelagt område och ett tidsbegränsat bygglov har tidigare beviljats för etapp 1. Mark- och miljödomstolen kan inledningsvis konstatera att permanent lov för åtgärden inte kan ges, bl.a. eftersom byggnation delvis ska ske på mark som inte får förses med byggnad. Ansökan avser provisoriska lokaler för evakuering av de vårdlokaler som tillfälligt måste flyttas vid rivning av byggnader för att ge plats för Gävle nya sjukhus. Av avvecklingsplanen framgår att modulerna därefter ska säljas med krav på att köparen demonterar byggnaderna och återställer marken. Domstolen bedömer därför att kravet på att åtgärden ska vara av tillfällig karaktär är uppfyllt och övergår till att pröva om nämnden haft fog för att bevilja tidsbegränsat bygglov med hänsyn till de krav som framgår av 9 kap. 30 § PBL.

Utformning, placering, formverkan och förvanskning

Klagandena har bl.a. gjort gällande att Tolvfors bruks utseende och värden kommer att påverkas negativt av den ansökta byggnationen. Domstolen inleder därför med en prövning om den sökta åtgärden är lämplig i förhållande till bestämmelserna i 2 kap. 6 § PBL.

Enligt 2 kap. 6 § första stycket 1 PBL ska bebyggelse och byggnadsverk utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan. Av bestämmelsens tredje stycke följer att bebyggelseområdets särskilda historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden ska

skyddas. Vidare följer att ändringar och tillägg i bebyggelsen ska göras varsamt så att befintliga karaktärsdrag respekteras och tillvaratas.

I förarbetena till bestämmelsen anges bl.a. att anpassningskravet av naturliga skäl får en speciell innebörd när det är frågan om kompletterings- och förtättningsbebyggelse inom områden som har en uttalad egenart. Speciellt stora krav bör givetvis kunna ställas på byggnader som uppförs inom eller i närheten av ett område med sådan samlad bebyggelse som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt, eller intill en sådan enstaka särskilt värdefull byggnad. Den nya byggnaden ska i ett sådant fall placeras och utformas så att den anpassas till de särskilda värden som bebyggelsemiljön eller den enskilda byggnaden har. Hänsynen till kulturvärden innebär förutom ett krav på anpassning till särskilt värdefull bebyggelse också ett krav på att nya byggnader ska utformas med hänsyn till lokal tradition i fråga om byggnadens form i stort, t.ex. planmått, höjd och takform, eller i detalj, t.ex. materialval, färgsättning och fönsterformer. Lokala traditioner i dessa avseenden ska beaktas och kunna föras vidare (se prop. 1985/86:1 s. 479 ff. och prop. 2009/10:170 del 1 s. 416).

Vid prövningen av frågor enligt PBL ska hänsyn tas till både allmänna och enskilda intressen. Kommunen har det huvudsakliga ansvaret och därmed ett stort inflytande över hur bebyggelsen förändras och utvecklas i den egna kommunen (jfr Mark- och miljööverdomstolens dom den 25 november 2019 i mål nr P 10966-18).

Mark- och miljödomstolen konstaterar, liksom länsstyrelsen, att endast en liten del av den sökta åtgärden placeras inom ett område som i översiktsplanen betecknas som kulturhistorisk bebyggelse. Domstolen bedömer att detta inte utgör hinder för att bevilja tidsbegränsat bygglov för åtgärden. Den sökta åtgärden ligger vidare utanför – men intill – byggnadsminnets Tolvfors Bruks skyddsområde. Enligt klagandena smälter etapp 2 inte in i bruksområdet och avviker starkt från den karaktär som bruket har. Av handlingarna i målet framgår dock att moderna byggnader sedan tidigare förekommer i området. Därtill har bygglov avseende etapp 1 vunnit laga kraft, innebärande att likartade byggnader kommer att uppföras

bredvid den nu planerade byggnationen av etapp 2. Genom den utveckling som skett i området har det, enligt domstolen, redan skett en förändring som påverkat områdets tidigare särdrag. Det nu aktuella bygglov avseende etapp 2, med aktuellt utförande, kan såldes inte anses utgöra ett främmande inslag i ett sjukhusområde som det nu aktuella. Med hänsyn till vad som framkommit om etapp 2:s utformning får det enligt domstolens mening anses varsamt utfört och väl anpassat till såväl befintliga byggnader på fastigheten Väster 4:18 som till områdets karaktär. Mark- och miljödomstolen finner sammanfattningsvis att byggnadens placering och utformning inte strider mot bestämmelserna i 2 kap. 6 § PBL.

Vidare instämmer mark- och miljödomstolen i länsstyrelsens bedömning att den sökta åtgärden är lämplig i förhållande till god formverkan för byggnadsverk enligt 8 kap. 1 § PBL och att bestämmelsen i 8 kap. 13 § PBL inte aktualiseras i förevarande fall.

Betydande olägenhet

Fråga är då om den planerade byggnaden i etapp 2 innebär en betydande olägenhet i den mening som avses i 2 kap. 9 § PBL. Vid en bedömning av om en byggnad eller dess avsedda användning medför betydande olägenhet för omgivningen ska t.ex. olägenheter för grannar i form av skymd sikt eller sämre ljusförhållanden beaktas. I det enskilda fallet ska man även beakta områdets karaktär och förhållandena på orten. Med detta menas att toleransnivån måste vara något högre i vissa fall (se prop. 1985/86:1 s. 484). För att olägenheterna ska anses vara betydande ska det vara fråga om väsentliga sådana. Av praxis framgår att domstolarna är tämligen restriktiva med vad som utgör en betydande olägenhet (se bl.a. Mark- och miljööverdomstolens dom den 11 mars 2016 i mål nr P 7729-15, med där hänvisade avgöranden).

Mark- och miljödomstolen instämmer i länsstyrelsens bedömning att vibrationer under omlägningsarbeten är olägenheter av en tillfällig karaktär och att de därför inte kan anses vara en betydande olägenhet i PBL:s mening. Vad klaganden anfört om den sökta byggnationens negativa konsekvenser för kulturmiljön kan enligt

domstolens bedömning inte heller anses utgöra sådana omständigheter som föranleder att en betydande olägenhet uppstår i den mening som avses i 2 kap. 9 § PBL.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis bedömer mark- och miljödomstolen att vare sig åtgärdens formverkan, utformning eller placering gör att nämnden saknade fog för sitt beslut att bevilja tidsbegränsat bygglov för åtgärden. Vidare bedömer domstolen att det inte heller finns hinder att bevilja tidsbegränsat bygglov på grund av risken för att åtgärden skulle leda till en betydande olägenhet. Vad dödsboet anfört föranleder ingen annan bedömning. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02).

Överklagande senast den 6 december 2023. Prövningstillstånd krävs.

Anna-Sara Söderström

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Anna-Sara Söderström, ordförande, och tekniska rådet Marie Adolfsson. Föredragande har varit beredningsjuristen Tove Larsson.

Länsstyrelsen
Gävleborg

Beslut

1 (8)

Datum

2023-07-12

Diarienummer

2898-2023

Gunhild Brundell
Lexevägen 1
806 27 Gävle

ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT

INKOM: 2023-08-28
MÅLNR: P 2734-23
AKTBIL: 2

Delgivningskvitto

Överklagande av beslut att bevilja tidsbegränsat bygglov för nybyggnad av modulbyggnader för vård på Väster 4:18

Beslut

Länsstyrelsen avslår överklagandet.

Beskrivning av ärendet

Samhällsbyggnadsnämnden i Gävle kommun (nämnden) beslutade den 22 februari 2023 att bevilja tidsbegränsat bygglov för nybyggnad av modulbyggnader för vård på fastigheten Väster 4:18 (fastigheten) under perioden 2024-05-01 till 2034-05-01 (§ 47 med dnr 22SBN388 och BOB-2022-709). Nämnden fattade beslutet med stöd av 9 kap. 33 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Av beslutet framgår i huvudsak följande. Ett tidsbegränsat bygglov har tidigare beviljats för etapp 1. Åtgärden tillgodoser ett stort angeläget gemensamt behov och allmänt intresse samt har en extremt samhällsviktig funktion. Åtgärden avviker från detaljplanen eftersom ungefär 70 kvm av modulerna placeras på mark som enligt planen inte får förses med byggnad. Därför kan permanent bygglov inte beviljas. Åtgärden uppfyller kraven i 2 kap. och 8 kap. PBL.

Gunhild Brundell (klaganden) har överklagat beslutet och yrkat att bygglovet ogiltigförklaras. Hon har i huvudsak uppgett följande. Åtgärden uppfyller inte kraven i 2 kap. 6 och 9 §§ PBL eller 8 kap. 1 eller 13 §§ PBL. Nämnden har endast kortfattat motiverat varför den anser att kraven tillgodoses. Åtgärden kommer att innebära en betydande olägenhet för boende i Tolvfors-området och för allmänhet med intresse för Gästriklands äldsta järnbruk. Handläggningen är märkligt lättvindig mot bakgrund av åtgärdens betydande negativa inverkan på en kulturmiljö av riksintresse. Åtgärden skyddar inte områdets särskilda historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden. Åtgärden är ett markant tillägg i området med betydande inverkan på de befintliga karaktärsdragen. Även om bruksmarken i den senaste detaljplanen är kvartersmark bör den anses som särskilt värdefull och skyddas mot förvanskning. Efter etapp 1 reser sig en främmande koloss i

bruksparken, delvis omedelbart utanför i direkt anslutning till det byggnadsminnesförklarade området. Om etapp 2 byggs leder det till en cirka 80 meter lång huskropp i fem våningar om cirka 18 meter höjd omedelbart intill herrgårdsområdet. Anläggningsarbetena under etapp 1 har skapat kraftiga vibrationer som bland annat lett till en spricka i de unika handmålade tapeterna från 1800-talets första decennium. Risken för liknande skador ökar rimligen eftersom etapp 2 ligger närmare bebyggelsen i herrgårdsområdet. Området borde skyddas med stöd av 3 kap. 6 § miljöbalken (MB).

Region Gävleborg (sökanden) har fått ta del av överklagandet och har fått tillfälle att yttra sig i ärendet. Sökanden har yttrat sig men har inte tillfört ärendet några nya uppgifter.

Motivering till beslutet

Tillämpliga bestämmelser m.m.

Det aktuella området omfattas av två detaljplaner: en från 1975 och en från 2021. Enligt planen från 1975 placeras åtgärden på ett område för allmänt ändamål. Enligt planen från 2021 kommer en del av åtgärden att placeras på ett område för vård och vårdrelaterad verksamhet (D) som inte får förses med byggnad, med vissa ej aktuella undantag (prickmark). Marken får inte hårdgöras (n1), träd får endast fällas om det utgör en säkerhetsrisk (n50), inom området får inga åtgärder göras som kan påverka träden eller dess rötter och området får inte användas för upplag i någon form (n51). Vid återplantering och plantering av träd ska strukturen med räta rader följas enligt parkens historiska struktur och buskar och rabatter får inte finnas (q3).

I ”Översiktsplan Gävle Stad 2025”, som är vägledande med inte juridiskt bindande, är Tolvfors bruk utpekad som kulturhistorisk bebyggelse (L.K.1). Av planen framgår att området enligt kommunen har högsta värde samt att det är ett byggnadsminne och en fornlämning. I planen står följande: Miljön är uppbyggd kring en bruksallé i östvästlig riktning. Bebyggelsestrukturen är uppdelad mellan bostäder för ägare och arbetare. Byggnaderna har bevarat ett traditionellt utseende där skillnaderna mellan verksamhet och löntagare/ägare är tydlig (s. 137). Den kulturhistoriska bebyggelsen Tolvfors bruk sträcker sig in på den västra delen av den aktuella fastigheten (C.K.11).

Området är även ett intresseområde till riksintresset vattenförsörjning, det vill säga ligger inom ett område som omsluter ett område för riksintresse för vattenförsörjning enligt 3 kap. 8 § MB.

Enligt 9 kap. 2 § PBL krävs bygglov för bland annat nybyggnad.

För en åtgärd som uppfyller någon eller några men inte alla förutsättningar enligt 30–32 a §§ PBL får ett tidsbegränsat bygglov ges, om sökanden begär det och åtgärden avses att pågå under en begränsad tid. Ett sådant lov ska ges, om åtgärden har stöd i en detaljplanebestämmelse om tillfällig användning av byggnad eller mark. Ett tidsbegränsat bygglov får ges för högst tio år. Tiden kan på sökandens begäran förlängas med högst fem år i taget. Den sammanlagda tiden får överstiga femton år endast om lovet ska användas för ett ändamål som avses i 9 § PBL. Detta framgår av 9 kap. 33 § PBL.

Av 9 kap. 30 § PBL framgår att bygglov ska ges för en åtgärd inom ett område med detaljplan, om

1. den fastighet och det byggnadsverk som åtgärden avser
 - a) överensstämmer med detaljplanen, eller
 - b) avviker från detaljplanen men avvikelsen har godtagits vid en tidigare bygglovsprövning enligt denna lag eller äldre bestämmelser eller vid en fastighetsbildning enligt 3 kap. 2 § första stycket andra meningen fastighetsbildningslagen (1970:988),
2. åtgärden inte strider mot detaljplanen,
3. åtgärden inte måste avvakta att genomförandetiden för detaljplanen börjar löpa, och
4. åtgärden uppfyller de krav som följer av 2 kap. 6 § första stycket 1 och 5, 6 § tredje stycket, 8 och 9 §§ samt 8 kap. 1 §, 2 § första stycket, 3, 6, 7, 9–11 §§, 12 § första stycket, 13, 17 och 18 §§.

Trots vad som föreskrivs i 30 § första stycket punkt 2 PBL får bygglov ges för en åtgärd som avviker från en detaljplan, om avvikelsen är förenlig med detaljplanens syfte och avvikelsen är liten eller om åtgärden är av begränsad omfattning och nödvändig för att området ska kunna användas eller bebyggas på ett ändamålsenligt sätt. Det framgår av 9 kap. 31 b § PBL.

Av 9 kap. 31 c § PBL framgår att efter att genomförandetiden för en detaljplan har gått ut får bygglov, utöver vad som följer av 31 b, ges för en åtgärd som avviker från detaljplanen om åtgärden

1. är förenlig med detaljplanens syfte och tillgodoser ett angeläget gemensamt behov eller ett allmänt intresse, eller
2. innebär en sådan annan användning av mark eller vatten som utgör ett lämpligt komplement till den användning som har bestämts i detaljplanen.

Det står i 2 kap. 1 § PBL att vid prövning av frågor enligt PBL ska hänsyn tas till både allmänna och enskilda intressen.

Hänvisningen till 2 kap. 6 § PBL innebär att bebyggelse och byggnadsverk ska utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till bland annat stads- och landskaps-bilden, natur- och kulturvärdena på platsen, intresset av en god helhetsverkan med mera. Bebyggelseområdets särskilda historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden ska skyddas. Ändringar och tillägg i bebyggelsen ska göras varsamt så att befintliga karaktärsdrag respekteras och tillvaratas.

Av 2 kap. 9 § PBL följer bland annat att lokalisering, placering och utformning av byggnadsverk enligt PBL inte får ske så att den avsedda användningen eller byggnadsverket kan medföra en sådan påverkan på grundvattnet eller omgivningen i övrigt som innebär fara för människors hälsa och säkerhet eller betydande olägenhet på annat sätt.

En byggnad ska enligt 8 kap. 1 § PBL vara lämplig för sitt ändamål, ha en god form-, färg- och materialverkan samt vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Av 8 kap. 13 § PBL framgår att en byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt inte får förvanskas.

Ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt ska innehålla en klargörande motivering, om det inte är uppenbart obehövligt. En sådan motivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för myndighetens ställningstagande. Detta framgår av 32 § förvaltningslagen (2017:900).

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen börjar med att konstatera att klaganden som rågranne har rätt att överklaga beslutet. Länsstyrelsen ska därför bedöma om nämnden hade fog för sitt beslut att bevilja tidsbegränsat bygglov för åtgärden.

Länsstyrelsen ska endast pröva beslutet utifrån det som klaganden har skrivit i sitt överklagande, det vill säga främst om åtgärden uppfyller kraven i 2 kap. 6 och 9 §§ PBL och 8 kap. 1 och 13 §§ PBL. Klaganden har även anmärkt på att nämnden haft en mycket kortfattad motivering i sitt beslut. Klaganden menar också att området borde skyddas med stöd av 3 kap. 6 § MB, men bestämmelsen är inte en del av bygglovsprövningen enligt PBL.

Gällande nämndens motivering konstaterar länsstyrelsen att beslut ska innehålla en klargörande motivering. Nämndens motivering framgår av ett nämndyttrande daterat den 9 februari 2023. Där står på vilket sätt

förutsättningarna för ett tidsbegränsat bygglov är uppfyllda, att nämnden anser att åtgärden tillgodoser ett stort angeläget gemensamt behov och allmänt intresse och har en extremt samhällsviktig funktion samt att åtgärden uppfyller kraven i 2 kap. och 8 kap. PBL. Även om nämnden inte närmare motiverat på vilket sätt åtgärden uppfyller kraven i PBL bedömer länsstyrelsen att nämndens beslutsmotivering är tillräcklig.

För att komma in på bedömningen av om kraven i 2 kap. och 8 kap. PBL är uppfyllda måste det först stå klart att de övriga förutsättningarna för ett tidsbegränsat bygglov är uppfyllda. Det innebär att åtgärden ska uppfylla någon eller några men inte alla förutsättningar för permanent bygglov, att sökanden begärt ett tidsbegränsat bygglov samt att åtgärden avses pågå under en begränsad tid. Eftersom 70 kvm av åtgärden placeras på mark som bland annat inte får förses med byggnad avviker åtgärden från detaljplanen. Länsstyrelsen bedömer att det inte rör sig om en liten avvikelse eller en åtgärd av begränsad omfattning och konstaterar att genomförandetiden för detaljplanen från 2021, som åtgärden strider mot, inte har gått ut. Det är därför inte möjligt att bevilja permanent bygglov för åtgärden på grund av avvikelsen från planen. Sökanden har ansökt om ett tidsbegränsat bygglov och åtgärden avses pågå under en begränsad tid. Det framgår av avvecklingsplanen att modulerna därefter ska säljas med krav på att köparen demonterar byggnaderna och återställer marken. Länsstyrelsen bedömer att åtgärden därmed uppfyller förutsättningarna för ett tidsbegränsat bygglov.

Ett tidsbegränsat bygglov behöver till skillnad från ett permanent bygglov inte uppfylla samtliga förutsättningar i 9 kap. 30–32 a §§ PBL. Länsstyrelsens prövning av kraven i 2 kap. och 8 kap. PBL blir därför en prövning av om åtgärden är så pass olämplig även under en begränsad tidsperiod att nämnden inte hade fog för att bevilja bygglov.

Utformning, placering och formverkan

Klaganden menar att även om åtgärden sker omedelbart utanför det byggnadsminnesförklarade området så blir det i praktiken ett markant tillägg i bebyggelseområdet med betydande inverkan på de befintliga karaktärsdragen. Även om bruksparken i den senaste detaljplanen avsätter marken till vård och vårdrelaterad verksamhet så bör marken anses vara särskilt värdefull och skyddas mot förvanskning. Det rör sig om en dominant, främmande byggnadskropp i en helt avvikande arkitektur som kommer att bli ett markant inslag i den känsliga bruksmiljön. Klaganden menar att åtgärden därför inte är förenlig med 2 kap. 6 §, 8 kap. 1 § eller 8 kap. 13 § PBL.

Nämnden har skickat ärendet på remiss till länsstyrelsen på grund av byggnadsminnet Tolvfors bruk. Länsstyrelsen konstaterade att frågan inte kan prövas enligt kulturmiljölagen eftersom den aktuella fastigheten

ligger utanför byggnadsminnets gränser och dess skyddsområde, men upplyste om att både Riksantikvarieämbete och Länsmuseet Gävleborg inför byggnadsminnesförklaringen påpekat att skyddsområdet även borde omfatta parken sydöst om herrgården (dnr 31-2023).

Enligt 2 kap. 6 § PBL ska det bedömas om åtgärdens utformning och placering är lämplig med hänsyn till natur- och kulturvärdena på platsen och om bebyggelseområdets särskilda värden skyddas i tillräcklig mån. Åtgärden ligger utanför byggnadsminnets skyddsområde, men delvis inom ett område som i översiktsplanen pekas ut som kulturhistorisk bebyggelse. Länsstyrelsen konstaterar att endast en liten del av åtgärden placeras inom området som betecknas kulturhistorisk bebyggelse. Översiktsplanen är inte heller juridiskt bindande. Länsstyrelsen bedömer att åtgärdens utformning och placering inte är ett hinder för att bevilja tidsbegränsat bygglov för åtgärden.

En byggnad ska enligt 8 kap. 1 § PBL bland annat ha en god formverkan. Med det menas byggnadens egenvärde, innefattande byggnadens arkitektoniska utformning och materialverkan; det handlar därmed om professionellt och sakligt underbyggda kunskaper och värden och inte skönsmässiga bedömningar och personliga omdömen (jfr Blomberg & Svensson, Plan- och bygglagen [2010:900] 8 kap. 1 §, Lexino 2023-06-28, JUNO). Av fotografier i ärendet framgår att den nya byggnadens form kommer att följa utseendet på byggnaden som har beviljats i etapp 1 och inte heller avvika särskilt från formen av sjukhusområdets övriga byggnader. Länsstyrelsen bedömer att inte heller åtgärdens formverkan utgör hinder för att bevilja tidsbegränsat bygglov för åtgärden.

Enligt 8 kap. 13 § PBL är det förbjudet med förvanskning av bland annat bebyggelseområden som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. Bestämmelsen är tillämplig på tomter som omfattas av skyddsbestämmelser. Som länsstyrelsen har konstaterat i sitt remissvar ligger det aktuella området utanför skyddsområdet för Tolvfors bruk. Länsstyrelsen bedömer att bestämmelsen därför inte är relevant i prövningen av bygglovet.

Betydande olägenhet

Klaganden menar att åtgärden kommer att innebära en betydande olägenhet för såväl boende i Tolvfors-området som för allmänhet med intresse för Gästriklands äldsta järnbruk. Klaganden tar i samband med det upp att åtgärden skulle ha en betydande negativ inverkan på en kulturmiljö av riksintresse. Klaganden skriver också att omfattande omlägningsarbeten med bland annat pålning framkallade kraftiga vibrationer under etapp 1 som ledde till en spricka i unika, handmålade tapeter och att risken för liknande skador rimligen ökar i etapp 2 eftersom den ligger närmare bebyggelsen i herrgårdsområdet.

Placering och utformning av byggnader får enligt 2 kap. 9 § PBL inte ske så att byggnadsverket kan medföra en sådan påverkan på omgivningen som innebär fara för människors hälsa och säkerhet eller betydande olägenhet på annat sätt. Det innebär att olägenheter som inte är betydande får accepteras. Det framgår också av förarbeten till bestämmelsen att olägenheter kan bestå av luftföroreningar, buller, skakningar, ljus eller andra liknande störningar som inte är helt tillfälliga (prop. 1985/86:1 s. 484).

Länsstyrelsen konstaterar att vibrationer under omlägningsarbeten är olägenheter av en tillfällig karaktär och att de därför inte kan anses vara en betydande olägenhet i PBL:s mening. Klaganden har i övrigt inte närmare uppgett på vilket sätt åtgärden skulle leda till en betydande olägenhet för henne eller andra. Länsstyrelsen bedömer att den eventuella risken för att åtgärden skulle leda till en betydande olägenhet inte är ett hinder för att bevilja tidsbegränsat bygglov.

Sammanfattning

Eftersom det rör sig om ett tidsbegränsat bygglov behöver inte alla förutsättningar som skulle krävas om det rörde sig om ett permanent bygglov vara uppfyllda. Länsstyrelsen har bedömt att vare sig åtgärdens formverkan, utformning eller placering gör att nämnden saknade fog för att beviljat tidsbegränsat bygglov för åtgärden. Länsstyrelsen har inte heller bedömt att hinder finns att bevilja tidsbegränsat bygglov på grund av risken för att åtgärden skulle leda till en betydande olägenhet. Eftersom nämnden därmed har haft fog för sitt beslut avslår länsstyrelsen överklagandet.

Du kan överklaga beslutet

Se bilaga med överklagandehänvisning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av enhetschef Caroline Näslund med länsjurist Sonja Karlsson som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia till

Region Gävleborg att. Peter Hautzinger (via e-post)
Samhällsbyggnadsnämnden i Gävle kommun (via e-post)

Bilagor

1. Överklagandehänvisning mark- och miljödomstolen

Du kan överklaga beslutet hos mark- och miljödomstolen

Om du inte är nöjd med Länsstyrelsens beslut, kan du skriftligen överklaga beslutet hos mark- och miljödomstolen.

Så här överklagar du beslutet

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska du lämna eller skicka din skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Gävleborg antingen via e-post; gavleborg@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Gävleborg, 801 70 Gävle.

Tiden för överklagande

Ditt överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag du fick del av beslutet. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be att få ytterligare tid till att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det mark- och miljödomstolen som beslutar om tiden kan förlängas.

Parter som företräder det allmänna ska ha kommit in med sitt överklagande **inom tre veckor** från den dag då beslutet meddelades.

Ditt överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som du överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur du vill att beslutet ska ändras.
- Varför du anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Om du har handlingar som du anser stödjer din överklagan så bör du bifoga kopior på dessa. Kontakta Länsstyrelsen i förväg om du behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om du anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt dig ska ombudet underteckna skrivelsen samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer. Ombudet bör också bifoga en fullmakt.

Behöver du veta mer?

Har du ytterligare frågor kan du kontakta Länsstyrelsen via e-post, gavleborg@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-225 10 00. Ange diarienummer 2898-2023.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.